

Vergaderjaar 2017–2018

28 165

Deelnemingenbeleid rijksoverheid

O

VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG

Vastgesteld 4 september 2018

De vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat/Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit¹ heeft op 10 juli 2018 overleg gevoerd met Minister Hoekstra van Financiën en met Minister Wiebes van Economische Zaken en Klimaat over **Invest-NL**.

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat/Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
Gerkens

De griffier van de vaste commissie de commissie voor Economische Zaken en Klimaat/Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
De Boer

¹ Samenstelling: Nagel (50PLUS), Ten Hoeve (OSF), Huijbregts-Schiedon (VVD), Koffeman (PvdD), Kuiper (CU), Schaap (VVD), Flierman (CDA), Ester (CU), Vos (GL), Kok (PVV), (vice-voorzitter), vacature (PVV), Gerkens (SP), (voorzitter), Atsma (CDA), N.J.J. van Kesteren (CDA), Reuten (SP), Pijlman (D66), Prast (D66), Van Rij (CDA), Schalk (SGP), Schnabel (D66), Verheijen (PvdA), Klip-Martin (VVD), Overbeek (SP), De Bruijn-Wezeman (VVD), Van der Sluijs (PVV), Van Zandbrink (PvdA) en Fiers (PvdA).

Voorzitter: Gerkens
Griffier: De Boer

Aanwezig zijn negen leden der Kamer, te weten: Atsma, Gerkens, Overbeek, Prast, Reuten, Van Rij, Rinnooy Kan, Schnabel en Van Zandbrink,

en Minister Hoekstra van Financiën en Minister Wiebes van Economische Zaken en Klimaat.

Aanvang 18.00 uur.

De **voorzitter**: Dames en heren, wij gaan beginnen met het overleg. Welkom aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat, en zijn ondersteuning. De Minister van Financiën zit vast in een file. We beginnen het debat met de Minister van Economische Zaken en Klimaat. De aanleiding voor dit overleg is bekend: de stappen die gezet zijn op het dossier Invest-NL, terwijl de Eerste Kamer eerder had gevraagd om dat nog niet te doen. Ik geef het woord aan de heer Overbeek.

De heer **Overbeek** (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik dank de Minister voor zijn bereidheid om ons op dit tijdstip te komen bijpraten over de gang van zaken met Invest-NL. We hebben daar al geruime tijd schriftelijk over gecorrespondeerd. De voorgenomen oprichting van Invest-NL zien we als een mooie kans om dingen te doen die waarschijnlijk dringend nodig zijn. Ik vind het hoopgevend dat iemand van het kaliber van Wouter Bos bereid is om zich daarvoor in te zetten.

Wat wij wel erg jammer vinden en wat onze verbazing heeft gewekt, is het gekozen traject. Wat is er aan de hand? Al minstens anderhalf jaar, bijna twee jaar, is deze commissie bezig met dit dossier. Al die tijd heeft het kabinet steeds gezegd: we willen allerlei stappen kunnen zetten vooruitlopend op de totstandkoming van Invest-NL. We willen investeringen kunnen doen die uiteindelijk op de balans van Invest-NL terechtkomen. De commissie heeft zich daar bij eerdere gelegenheden ongerust over getoond.

Een jaar geleden, op 30 juni 2017, is er een brief van het kabinet gekomen waarin ons is toegezegd: maak je niet ongerust, wij zetten geen onomkeerbare stappen. Vervolgens is het nieuwe kabinet, zij het met enige vertraging, op de ingeslagen weg doorgegaan. Op 30 mei stuurde het kabinet ons een aankondiging, waarin onder andere zijdelings werd gemeld dat het inmiddels gestart was met het werven van iemand als beoogd CEO van Invest-NL. Daar hebben wij op 15 juni vragen over gesteld, omdat het een nieuwe stap was die in onze interpretatie een onomkeerbaar feit opleverde. Volgens mij is dat slecht te ontkennen als je ziet hoe in de pers gereageerd is op de aankondiging. Dat is meteen een element van onvrede. Onze vragen waren nog niet beantwoord, terwijl we uit de pers moesten leren dat inmiddels een CEO was aangesteld. Deze procedure is ongebruikelijk. Ik vind «m in het licht van de zorgen die door deze commissie eerder zijn geuit – welk woord zal ik kiezen? – ongemakkelijk. Ik vind de stap prematuur. De schijn is gewekt dat deze stap strijdig is met de gedane toezegging. Eigenlijk vind ik de gang van zaken niet aanvaardbaar. Voor ik andere vragen stel, zou ik daar graag het commentaar van de Minister op horen.

De **voorzitter**: Dank u wel, meneer Overbeek. Het woord is aan de heer Van Rij.

De heer **Van Rij** (CDA): Voorzitter. Ik heb eigenlijk een hele korte vraag. Wil de Minister nog eens even goed uitleggen wat de procedure is met

betrekking tot het wetsvoorstel? Er is een internetconsultatie geweest. In het najaar zal het wetsvoorstel naar de Tweede Kamer gaan en dan zal het ook wel hier komen. Vanuit deze commissie is ook door de CDA-fractie meerdere malen erop gewezen dat we wel ordentelijk het wetgevingsproces moeten doorlopen voordat we definitieve beslissingen nemen. In dat verband heb ik een aanvullende vraag. In de brief die over de aanstelling van de CEO gaat, die geloof ik door de Minister van Financiën is ondertekend, wordt heel nadrukkelijk aangegeven dat het een tijdelijke ambtelijke aanstelling is. Zoals wij het begrepen hebben, maar we horen daar graag een bevestiging van, houdt dat twee opties in. Eén. Invest-NL komt er definitief en dan zal de nv staatsdeelneming zijnde met inachtneming van de governanceregels alsnog een CEO benoemen. Dat zal dan gebeuren door de raad van commissarissen. Twee. Invest-NL gaat niet door en dan is het een tijdelijke ambtelijke aanstelling geweest die niet is uitgemond in een definitieve functie. Graag horen wij een bevestiging of wij het goed hebben begrepen.

De **voorzitter**: Dank u wel. Het woord is aan meneer Van Zandbrink.

De heer Van **Zandbrink** (PvdA): Voorzitter, dank u wel. Ik had dezelfde vraag over de procedure rond het wetsvoorstel. Daarnaast heb ik de vraag wat «onomkeerbaar» is. Het woord wordt een paar keer genoemd: er worden geen onomkeerbare besluiten genomen. Wat is de betekenis daarvan?

De **voorzitter**: Dank u wel. Het woord is aan mevrouw Prast.

Mevrouw **Prast** (D66): Dank, voorzitter. En heel veel dank aan de Minister dat hij hier in zijn schaarse vrije tijd aanwezig wil zijn. Mijn appreciatie of Invest-NL een kans is, kan ik nog niet geven. Ik zit daarin niet helemaal op de lijn van de heer Overbeek. Wat mij op dit moment vooral bezighoudt, is de vraag naar het proces tot nu toe. Waarom heeft dat zo plaatsgevonden? Waarom zijn er geen stappen gezet in de vorm van een wetsvoorstel waarover wij zouden kunnen oordelen, terwijl er wel andere voortgang wordt geboekt? Ik heb behoefte aan een toelichting op het waarom van de procedure tot nu toe. Ik heb ook behoefte aan informatie over de procedure voor de volgende één, twee jaar.

De **voorzitter**: Dank u wel. Het woord is aan de Minister.

Minister **Wiebes**: Dank u wel. Met het vorige kabinet is al gecorrespondeerd over Invest-NL. Toen is er gezegd dat we geen onomkeerbare stappen zouden zetten. Dat doen we nog steeds niet, maar er wordt wel voorbereid. Kijk, er worden geen besluiten genomen over Invest-NL, want Invest-NL bestaat niet. Er is geen Invest-NL. We hopen dat het er ooit komt, maar je kunt nooit op iets vooruitlopen wat nog niet wettelijk verankerd is. Dat kan niet. Dat is technisch onmogelijk, naast parlementair onfatsoenlijk.

Wat we doen, is bouwen aan de organisatie die straks kan worden overgenomen door Invest-NL, maar vooralsnog gewoon een ambtelijke organisatie is die alleen maar dingen kan en mag doen die een ambtelijke organisatie kan en mag doen, en andere dingen niet. Die organisatie is onderdeel van RVO, een uitvoeringsorgaan dat onder het Ministerie van EZ hangt. Daar kun je allerlei dingen onder hangen die alleen maar dingen kunnen doen die RVO mag doen. Mocht Invest-NL er niet of op een andere manier komen, dan kun je dat allemaal terugdraaien en heeft het tot die tijd alleen maar dingen gedaan die het mag doen. Dat gaat niet helemaal op de manier zoals je dat straks als Invest-NL zou willen, maar dat is niet anders, want er is geen Invest-NL. Invest-NL bestaat pas als het door de Tweede en de Eerste Kamer is.

Wat kunnen we nu doen? We kunnen wel een organisatie gaan voorbereiden onder het gezag van RVO. We kunnen ook de gebruikelijke voorlichting en advisering geven, zoals we die voor Invest-NL hadden voorzien, maar dat kun je ook een overheidstaak maken. Je kunt voorlichting geven aan bedrijven en regionale ontwikkelingsmaatschappijen. Je kunt allerlei investeringsvoorstellen een boost geven. Je kunt ook specifiek aan projecten en financieringsconcepten werken. Dat zijn ook gewoon bestaande taken, die deels in het NIA, het Nederlands Investerings Agentschap, zitten.

Verder kan het gebeuren dat er concrete projecten langskomen. Dat kunnen verschillende financieringsbehoeften zijn. Nogmaals, Invest-NL bestaat niet, maar het kapitaal van Invest-NL bestaat al wel. Het is nu rijksgeld. Je kunt op de een of andere manier aandelen uitgeven in het kader van een staatsdeelneming. Dan volg je gewoon de Comptabiliteitswet. Dat betekent dat je wel een voorhangprocedure hebt bij de Tweede Kamer en soms ook bij de Eerste Kamer. Dat is voor een uiteindelijk Invest-NL natuurlijk een heel onhandig iets. Dan krijg je politieke sturing op iets wat een investering moet zijn, maar tot die tijd is het de enige manier, want dat is de manier waarop de wet het nu regelt. Je doet het ook alleen maar bij dingen die je ook zou willen hebben gedaan als Invest-NL uiteindelijk niet komt te bestaan. Dat moeten dan dus wel financieringsbehoeften zijn waarvan je echt denkt: dat is nodig voor een bepaalde vorm van transitie die het Rijk wil ondersteunen of iets dergelijks. Je moet het dus alleen doen als je het, indien Invest-NL er niet komt, ook terugkijkend had willen doen vanuit het Rijk. Je kunt ook andere vormen van financiering verschaffen, bijvoorbeeld een lening. Daar hebben wij een Kaderwet EZ-subsidies voor. Dat zijn allemaal dingen die nu kunnen, maar waarvoor je een andere route volgt dan je straks bij Invest-NL zou volgen. Ideaal is het niet. Een privaatrechtelijke setting is veel beter en sluit veel beter aan op de cofinancieringsinstrumenten, maar goed, omdat je Invest-NL nog niet hebt opgericht, moet je het doen met die dingen die je hebt. Je moet werken met de bestaande wetgeving en de bestaande kaders. Je moet je beperken tot die dingen die je ook zou doen als Invest-NL nooit komt te bestaan. Daar kunnen we namelijk niet op vooruitlopen.

Hoe ziet het wetstraject eruit? Ik heb hier een heel stappenplannetje. Naarmate je verder komt, wordt het natuurlijk wat wolliger qua data. De advisering Raad van State is net begonnen. September zou er een AO Invest-NL in de Tweede Kamer zijn. Dan komt de reactie van de Raad van State terug. Dat is ergens tussen half september en half oktober. Wat er daarna moet gebeuren, hangt natuurlijk van het dictum af. Allengs wordt mijn lijstje nog wat vager. Het zou mooi zijn als in het najaar 2018 het wetsvoorstel echt bij de Tweede Kamer kan worden ingediend. De behandeling zou dan hopelijk toch voor de jaarwisseling in de Tweede Kamer moeten plaatsvinden. Over de behandeling in de Eerste Kamer gaat u: ergens tussen de jaarwisseling en maart. Hoe het ook gaat, je hoopt dat het voor of ruim voor het volgende zomerreces een feit is. De activiteiten die je dan eventueel hebt ondernomen, hoop je dan te kunnen overhevelen naar Invest-NL. Dan kun je in elk geval een vliegende start maken, omdat je je in organisatorisch opzicht hebt voorbereid. Nogmaals, dit is allemaal niet Invest-NL, want dat bestaat nog niet. Het moet beperkt blijven tot dingen die nu duidelijk in de wet verankerd zijn. Ook in het geval Invest-NL er niet komt, zou je die dingen hebben willen overwegen. Daarmee worden dus geen onomkeerbare stappen gezet. Sterker nog, we moeten er echt op letten dat we geen dingen doen die volgens de wet helemaal niet kunnen. Dat is niet eens niet onomkeerbaar, dat is gewoon verboden. We moeten ook geen dingen doen waar we achteraf spijt van krijgen als de Tweede dan wel de Eerste Kamer zou besluiten dat dit niet de weg is met de wetsvoorstellen die we voor Invest-NL zullen indienen.

De **voorzitter**: Ik zie drie vragen.

De heer **Overbeek** (SP): In dit stadium eerst een korte, feitelijke, aanvullende vraag op het tijdschema. Zit er niet ergens ook een Europese toetsing in? Of loopt die parallel aan de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel?

Minister **Wiebes**: We zijn bezig met die Europese toetsing en hopen dat zij afgerond is voor de parlementaire besluitvorming. Dan hebben we dus voor de behandeling helderheid over aspecten als staatssteun en zo.

Mevrouw **Prast** (D66): Ik hou het nu eventjes bij het proces en ga niet naar het doel en de aanvullende waarde van Invest-NL. Het persbericht van de rijksoverheid zegt: «Wouter Bos wordt topman Invest-NL. Wouter Bos wordt de eerste bestuursvoorzitter van Invest-NL.» Dat klinkt toch heel anders dan: Wouter Bos wordt tijdelijk ambtenaar en gaat iets voorbereiden, want de Tweede en Eerste Kamer moeten nog besluiten of Invest-NL wordt opgericht. Ik neem aan dat de rijksoverheid elk woord weegt bij een persbericht. Als volksvertegenwoordiger, als Eerste Kamerlid, voel ik mij hiermee toch enigszins gepasseerd. Ik begrijp niet waarom. En ik begrijp dat nu nog steeds niet. Ik ben op zoek naar het antwoord op die vraag.

Minister **Wiebes**: Dat antwoord ga ik nu geven. Het zijn twee antwoorden, want het zijn twee verschillende vragen. Waarom hebben we ervoor gekozen om het zo veel mogelijk voor te bereiden en dingen mogelijk te maken? Dat is echt omdat veel mensen de overtuiging hebben dat we hier een leemte aan het vullen zijn die ook gevuld moet worden. Ik zal mij straks toch laten verleiden om er iets inhoudelijks over te zeggen. Ik heb ook niet de minsten tegenover me, dus ik ga het proberen, al was het maar omdat ik mij daartoe uitgedaagd voel.

Kijk, er is het geloof dat er voor sommige transities in deze samenleving en voor sommige maatschappelijke uitdagingen wel degelijk een gat te vullen is en dat er wat dat betreft ook enige haast mee gemaakt moet worden. Dat is de reden dat we hier al mee aan de gang gaan, zonder onomkeerbare stappen te nemen. We proberen binnen het huidige instrumentarium zo goed en zo kwaad als dat gaat doelen te verwezenlijken.

Waarom zegt dat persbericht dat? Dat weet ik niet. Het is, denk ik, een zaak van het Ministerie van Financiën, maar ik kan wel naar de betekenis raden. Ik denk dat de gemiddelde Nederlander er geen barst van zou begrijpen als wij de heer Bos zouden presenteren met een tijdelijke ambtelijke aanstelling. Er is denk ik een persbericht geschreven dat meer naar de geest dan naar de letter is. Ik mag hopen dat alles wat in de brieven staat naar de letter is en niet naar de geest.

De heer **Overbeek** (SP): Met permissie, de Minister zegt dat de gemiddelde Nederlander het slecht zou begrijpen. Hoe kan het kabinet dan veronderstellen dat wij het wél gaan begrijpen?

Minister **Wiebes**: Omdat u daar alle correspondentie over heeft.

De **voorzitter**: De Minister van Financiën komt zojuist binnen. Welkom!

Minister **Hoekstra**: Excuses.

De **voorzitter**: Nee hoor, daar kunt u niks aan doen. Ook als het maar een beetje regent in Nederland, staat er meteen file. Ik geef de heer Van Rij de gelegenheid om zijn vraag te stellen. Dan kan de Minister van Financiën even acclimatiseren.

De heer **Van Rij** (CDA): Dank u wel. Ik heb me iets minder op het persbericht geconcentreerd, maar meer op de brief. Naar aanleiding van het antwoord van de Minister van Economische Zaken en Klimaat heb ik een aanvullende vraag. Die aanstelling is tijdelijk tot het moment dat die nv wordt opgericht en Invest-NL daadwerkelijk bestaat. Als alles loopt zoals het zou moeten lopen, is dat naar verwachting in het voorjaar van volgend jaar. In de brief staat letterlijk dat de werkzaamheden van de beoogd CEO in deze fase grotendeels vergelijkbaar zullen zijn met de werkzaamheden na de oprichting. Wat gaat hij nou precies doen tussen september en april? Gaat hij kwartier maken? Gaat hij een ambtelijke organisatie opzetten? Of gaat hij ook daadwerkelijk financieringsaanvragen in behandeling nemen? We hebben net begrepen dat daar ook middelen voor gereserveerd zijn. Dat is mij nog niet helder. Dat is ook de verwarring die mede door dat persbericht is ontstaan dat hij eigenlijk al vanaf september full swing aan de gang gaat.

De **voorzitter**: Ik resumeer even dat beide vragen erop neerkomen dat er toch nog wat begripsverwarring zit in hoe het persbericht is gepercipieerd en hoe het volgens de Minister moet worden uitgelegd, zeker als we daar ook de brief bij pakken.

Minister **Wiebes**: Ik hoef misschien alleen maar even te refereren aan het begin van deze vergadering, waarin de verschillende aanwezigen mij hebben verteld hoe vaak er niet vanuit het kabinet is gezegd dat er geen onomkeerbare stappen zijn. Dat blijft. Dat is de informatie aan de Eerste Kamer waarop we ons dienen te beroepen. Het persbericht heb ik niet in detail bestudeerd, maar ik kan mij voorstellen dat dat voor een breder publiek is gemaakt dan de senatoren, die hierover juist uitgebreid geïnformeerd zijn. Misschien moeten mijn buurman en ik in het vervolg nog dieper nadenken over onze persberichten. Dat zou heel goed kunnen. Wat de persoon moet doen – dit staat even los van het dienstverband waar de Minister van Financiën het woord over kan nemen – is precies datgene wat de organisatie moet doen. De organisatie moet de activiteiten aanvoeren die ik net heb genoemd. Noem het het kwartier maken voor een organisatie die mogelijkerwijs kan opgaan in Invest-NL als de wet het zou halen. Ten tweede noem ik het aanvoeren van al die voorlichtings- en adviseringstaken die mogelijkerwijs later kunnen worden overgenomen door Invest-NL. Verder gaat het om het beoordelen van de urgente financieringsbehoeften die mogelijkerwijs in een later stadium kunnen worden overgenomen door Invest-NL. Dat zijn de taken. Die lijken op wat de persoon in de toekomst moet gaan doen, maar ze zijn natuurlijk niet helemaal hetzelfde, want het gaat om een tijdelijke ambtelijke aanstelling. Dit zijn wat mij betreft dus de taken van de persoon. Misschien dat ik toch even kort kan ingaan op de vragen of eigenlijk de niet-vragen van mevrouw Prast. U hebt geen vraag gesteld.

Mevrouw **Prast** (D66): Ik wil best een vraag stellen.

Minister **Wiebes**: Stel een vraag. Dan zijn we er vanaf. Dat breekt een beetje de spanning.

Mevrouw **Prast** (D66): Goed, het gaat om economisch en maatschappelijk interessante projecten. Ik haal de informatie uit de antwoorden die wij gisteren hebben ontvangen. Maar als die projecten er zouden zijn, economisch en maatschappelijk interessant, dan zou de markt ze financieren. Dus ofwel ze zijn maatschappelijk interessant en economisch niet, en dan gaat Invest-NL dus subsidie geven, terwijl de organisatie dat niet mag, ofwel Invest-NL krijgt geen marktconforme return, terwijl ons steeds is voorgehouden dat dat een criterium is. Dit begrijp ik niet.

Minister **Wiebes**: Er is een derde categorie. Dat zijn projecten die maatschappelijk zinvol zijn en die in principe renderend zouden kunnen zijn, ware het niet dat er marktfalens optreden. Laat ik er twee of drie noemen.

De eerste is bijvoorbeeld dat wij in de energietransitie moeten gaan investeren. Dat zijn projecten die op papier een gunstig rendement produceren. Het zijn projecten die meer goedmaken dan hun weighted average cost of capital en die dus door de markt zouden kunnen worden opgepakt, ware het niet dat de markt beleidsrisico's ziet waardoor een extra onzekerheidsfactor, een extra return wordt verwacht door de markt. De overheid vindt zichzelf betrouwbaar. De bedrijven die moeten investeren, zien dat niet direct. Maar als de overheid mee-investeert via Invest-NL, dan wordt het gepercipieerde risico lager, terwijl de return hetzelfde blijft. Dat betekent dat de kapitaalkosten kunnen worden goedge maakt. Dan is er een marktfalen wegge werkt door de deelname van de overheid.

Ik geef een tweede voorbeeld. Bij de aanleg van warmtenetten bijvoorbeeld op basis van geothermie hebben wij ook wel coördinatiegebreken. Bij een warmtenet heb je niet alleen investeerders die je aan de satéprikker moet rijgen, maar ook warmteleveranciers, warmte-afnemers, woningcorporaties, publieke partijen, gemeenten en noem maar op. Het zijn over het algemeen beter overheden die al die partijen aan een draadje kunnen rijgen dan private partijen. En die krijgen dus meer vertrouwen in het project als een overheid meedoet, als zo'n Invest-NL van alle overheidslagen een zekere deelname kan eisen. Ook dan dalen de gepercipieerde risico's en wordt het project daarmee rendabel. Ik kan nog een derde voorbeeld noemen. Bij geothermie is weer iets anders aan de hand. Geothermie is iets waarin het Rijk in principe kan participeren, bijvoorbeeld via EBN, een maatschappij die nu ook met mijnbouwactiviteiten is belast. Bij geothermie is er een probleem dat in collectiviteit kan worden opgelost. Als wij hier vijf plekken op de tafel vermoeden waar met succes geothermisch geboord kan worden, dan weten wij niet welke van die vijf echt succesvol is. Er zijn er maar drie van de vijf succesvol, dus met private partijen heb je een enorm hoge faalkans. Alleen als je ze allemaal aanpakt, als je in allemaal deelneemt, zie je dat de mislukking op de ene plek bijdraagt aan het succes op een andere plek. Je weet dan dat je hier niet moet boren, maar daar wel. Ook daar treedt een soort marktfalen op waarbij collectiviteit ervoor kan zorgen dat iets over het geheel genomen rendabel wordt.

Het zijn drie voorbeelden die in andere categorieën zitten dan de zwarte categorie en de witte categorie van mevrouw Prast. En dit is waar de organisatie voor is bedoeld. Laat ik één ding uit haar vraag halen waar ik juist erg blij mee ben. Ik heb een hele marsroute ondernomen door juist te betogen dat een financieringsinstelling geen subsidie-instelling is. Dank voor de steun daarin. Ik heb er mijn tong op stroef gekletst. Wat dat betreft heb ik nu dus een medestander gevonden, want hierin ben ik het volledig met haar eens.

Mevrouw **Prast** (D66): Dank voor deze toelichting, waar ik uit afleid dat het niet zozeer gaat om marktfalen als wel om een markt die niet gelooft in de consistentie van het beleid. Ik ben bereid dat te accepteren. Ik schrok wel even van de metafoor van het satéstokje, maar ik weet dat de heer Wiebes net als ik geen vlees eet. Dus die schrik was snel over!

Ik heb nog een vraag. Als je gaat investeren, weet je dat een X-aantal van de 100 projecten misgaat, een Y-aantal enorm succesvol zal zijn en dat de rest ertussenin zit. Het is dan belangrijk dat er een groot iets is wat er in investeert. Maar dan snap ik niet dat de pensioenfondsen dat niet hebben gedaan. Dan heb ik nog een ander punt dat daaraan gerelateerd is. We hebben dat agentschap nu drie jaar, waar volgens mij nog niets is

uitgekomen. Dat baart mij wel een beetje zorgen, in die zin dat ik mij afvraag: als die het niet konden, waarom dan Invest-NL wel? En nu houd ik verder vanavond mijn mond.

Minister **Wiebes**: De genoemde organisatie heeft geen eigen kapitaal en heeft ook geen mogelijkheid om marktfa­lens of boven de markt hangende overheidsfa­lens weg te werken. Die organisatie was niet bij machte om die fa­lens weg te werken. Het was in feite een makelaar of bemiddelaar die vraag en aanbod bij elkaar moest brengen in een tijd dat de vraag naar kapitaal op sommige terreinen beperkt was en het aanbod misschien ook schuchter. De vraag waarom pensioenfondsen overigens niet meer in maatschappelijke uitdagingen investeren, lijkt mij een vraag waar ik graag de opvattingen van mevrouw Prast over zou willen horen, want dat houdt ons ook bezig. Er zijn namelijk een heleboel projecten waar deze fa­lens helemaal niet spelen. Ik noem de warmtenetten waar sprake is van regulering om te zorgen dat de aandeelhouder zijn geld krijgt. Daarbij zou er wat mij betreft een ruime mogelijkheid zijn voor niet al te hoog renderende maar wel zeer zekere investeringen door pensioenfondsen. Maar laten we niet proberen het hele wereldvraagstuk hier in een keer op te lossen. Daarover ga ik verder corresponderen met mevrouw Prast.

De **voorzitter**: Meneer Overbeek eerst en daarna meneer Van Rij.

De heer **Overbeek** (SP): Ik zou twee vragen willen stellen. Ik hoop dat de ministers het met mij eens zijn dat het ietwat ongebruikelijk is om voor het wetgevingstraject de tijd te nemen maar om ondertussen wel allerlei uitvoerende stappen te willen zetten. Wat is nou de dwingende noodzaak om dat zo te doen? Dezelfde argumenten die nu genoemd worden, stonden al in de eerste brieven van Minister Kamp van anderhalf jaar geleden, namelijk dat er zo'n schreeuwende behoefte was aan risico­dragend kapitaal voor dit soort prachtige projecten. Hoeveel van dit soort projecten zijn er tot nu toe dan vergeefs bij het ministerie aangedragen? Wat is er nou concreet niet tot stand gekomen waardoor het wetgevings­traject voor Invest-NL zo is ingericht? Waar het gaat om al die investe­ringsmogelijkheden die er zijn, betwist niemand de stelling dat het kabinet gerechtigd is om het te doen, maar het punt is dat het nog niet is gebeurd in die anderhalf jaar. Ik ben dus nog niet overtuigd van de schreeuwende behoefte aan dit soort financieringsmogelijkheden.

Dan heb ik nog een vraag voor Minister Hoekstra, want anders zou het zomaar kunnen zijn dat hij hier helemaal voor niets is gekomen, wat toch zonde zou zijn. En die betreft niet de uitkomst van het selectieproces maar het begin van het selectieproces. Welke procedure is er gevolgd? Ik heb inmiddels niet uit de brief van de Minister maar wel uit een krantenin­terview met Wouter Bos begrepen wat voor soort procedure gevolgd is. Ervan uitgaande dat dat klopt, is er een headhunter in de arm genomen om mensen gericht te benaderen. Met een aantal kandidaten zijn vervolgens gesprekken gevoerd en de uitkomst is bekend. Maar op basis van welk profiel is die headhunter op pad gestuurd? Wringt daar niet iets? Is dat niet iets wat op gespannen voet staat met de parlementaire controle op de inrichting en profilering van Invest-NL?

De heer **Van Rij** (CDA): Ik heb nog een opmerking. De gedachtewisseling die de Minister had met mevrouw Prast is heel nuttig geweest omdat daar in ieder geval uit naar voren is gekomen waarvoor Invest-NL er zou moeten komen. Ik heb het zo begrepen dat die 2,5 miljard echt bedoeld is als risicodragend vermogen voor de lange termijn, dat er nu niet is, omdat pensioenfondsen en institutionele beleggers er niet in willen stappen. Het is echt alleen maar bedoeld om projecten voor energietransitie en anderszins van de grond te krijgen, zoals ook in de briefwisseling van november/december richting de Eerste Kamer duidelijk is geworden. Dat

wil ik het voordeel van de twijfel geven. Wel zou ik het advies willen geven om dat goed uit te werken in het wetsvoorstel. Concretiseer dat zo goed mogelijk. Ik ben het namelijk wel eens met de heer Overbeek dat we voorbeelden willen hebben.

Ik heb nog wel de volgende vraag. Wat is, als Invest-NL er komt, het voordeel waar het gaat om de aanspraak op Europese financieringsinstrumenten die we kennelijk nu niet hebben?

Minister **Wiebes**: Meneer Overbeek vraagt eigenlijk hoe het komt dat de wet zo traag gaat en dat de investeringen allemaal zo snel moeten. De vaart die het vorige kabinet gemaakt heeft met die wet kan ik eerlijk gezegd niet goed beoordelen. In mijn beleving en vast ook in die van mijn buurman hebben we niet het gevoel dat het in grote rust gaat; wij hebben geprobeerd er haast mee te maken. Dus het is teleurstellend dat de heer Overbeek er dan toch nog een soort sensatie van kalmte bij heeft gevoeld. Wij hebben juist geprobeerd het snel en passend in elkaar te zetten. Daarbij is er in het begin nog wel wat tijd overheen gegaan om juist die marktfalens scherper te definiëren omdat het anders misschien te veel op een subsidie-instelling lijkt. Dus er is het een en ander aan geschaafd. Dat heeft enige tijd gekost maar we hebben toch het gevoel dat we dat in het kortst mogelijke tijdpad hebben gedaan.

Deel B van de vraag van de heer Overbeek is waarom het met die investeringen ineens zo snel gaat en of daar wel behoefte aan is. Er zijn twee mogelijkheden. Of het blijkt inderdaad dat Invest-NL via projectontwikkeling en een open loket een heleboel van dit soort zinvolle projecten kan genereren. Nou, dan is het maar goed dat we al snel begonnen zijn. Of het is niet zo, maar dan is er nog geen man overboord want dan komen de eerste investeringen bij het echte Invest-NL binnen en is er ook geen probleem. Dus ik zou zeggen: laten we het afwachten. Dit is een instelling die ook zelf door projectontwikkeling actief de boer op kan en op zoek kan gaan naar die projecten waar het maatschappelijk nut en de marktfalens samen optreden. Als die projecten daadwerkelijk worden gevonden, dan is het achteraf bezien misschien heel nuttig dat we die vaart hebben gemaakt. Zo niet, dan is er ook geen man overboord, want dan komt het uiteindelijk pas binnen bij het echte Invest-NL en niet vooraf.

Dan de aanspraak op Europese subsidies. Ik moet zeggen dat ik niet heel precies kan uitleggen waarom dat zo is, maar een reden om dit te doen was destijds, toen Dijsselbloem en Kamp hierover een brief hebben gestuurd, dat we op deze manier gemakkelijker aanspraak zouden kunnen maken op dat Europese instrumentarium waar dat voorheen onvoldoende was gelukt. Dus de precieze mechanismen erachter kan ik hier nu niet uit de doeken doen, maar het is een van de redenen geweest om met zo'n meer privaatrechtelijke investeringsinstelling te gaan werken.

De heer **Van Rij** (CDA): Ik wil daar heel even op reageren. In antwoord op vragen van mevrouw Prast van 15 juni geeft u als antwoord dat op 6 juni de Europese Commissie een voorstel heeft uitgebracht voor de inrichting van het Invest-EU-programma. Vervolgens werkt u dat uit, in de zin dat met de oprichting van Invest-NL er effectiever gebruikgemaakt kan worden van de Europese financieringsinstrumenten waaronder het huidige EFSI. Te zijner tijd willen wij daar graag nader over geïnformeerd worden, want dat lijkt ons toch wel heel zinvol. Bij ons in de fractie heeft de heer Ben Knapen, die ook een tijdje in het Europese heeft rondgelopen, meerdere malen dat punt naar voren gebracht, maar we zouden het graag wat concreter willen zien. U heeft het nu kennelijk ook niet op het netvlies en dit vind ik nog wat vaag.

Minister **Wiebes**: Zal ik gewoon toezeggen dat ik er een iets concretere tekst over maak, waarin voor iedereen inzichtelijk wordt welke mogelijkheden er mét en welke er zonder Invest-NL bestaan op dit punt?

De **voorzitter**: Dat is een goed voorstel. Daar gaan we mee akkoord. Dan geef ik nu het woord aan de Minister van Financiën.

Minister **Hoekstra**: Voorzitter, nogmaals mijn excuses, voor mijn te late aanwezigheid. Ik had de optimistische gedachte dat ik tussen het debat van vanochtend hier en dit overleg ook nog wat dingen zou kunnen doen, maar daar was iets minder tijd voor ingeruimd dan realistisch was. Dank aan de heer Overbeek dat hij zich afvroeg of ik helemaal voor niets was gekomen. Ik ben vanochtend urenlang door mevrouw Prast op de grill gelegd, dus ik vind het niet erg dat ik nu...

Minister **Wiebes**: Weer die vleesgerechten!

Minister **Hoekstra**:... toch wat licht mag laten schijnen in een sub van dit overleg.

Ik had dit eerlijk gezegd nog niet in detail gezien, maar wat er staat is volgens mij op hoofdlijnen helemaal kloppend. Laat ik beginnen met te zeggen dat ik heel erg blij ben dat Wouter Bos dit wil gaan doen. Het is een buitengewoon gekwalificeerde man die zijn sporen meer dan verdiend heeft in het publieke, in het private en in het semipublieke, wat in zo'n functie van cruciaal belang is. Het betreft een heel beperkte groep mensen. Daarnaast heeft hij ook nog eens verstand van investeringen en rendementen en heeft hij een heel goed oog voor wat het vraagt van iemand in zo'n soort rol. Het is toch een andere verantwoordelijkheid die je hebt dan bij, laat ik zeggen, een normaal bedrijf. Hoe is het qua procedure in zijn werk gegaan? Ik wil ten zeerste benadrukken richting deze Kamer dat ik elke staatsdeelneming en elke benoeming waar ik verantwoordelijk voor ben, op een nette manier en ook op afstand van mijzelf georganiseerd wil hebben. Dat is namelijk cruciaal voor het proces en is cruciaal voor de persoon. Dit geldt juist ook omdat dit soort functies met gevoeligheid omgeven zijn, er vaak meerdere sollicitanten zijn en er ook vaak sollicitanten zijn die elkaar kennen en allemaal vinden dat ze het grootst mogelijke recht op de baan hebben, omdat ze hun sporen meer dan verdiend hebben. In veel gevallen is dat misschien ook waar, maar er is maar één vrouw of man die de baan kan krijgen. Zoals bij bijna alle staatsdeelnemingen in dit soort gevallen gebeurt, wordt er een headhunter bij betrokken, die de kandidaten actief benadert. Daarnaast is er een profielschets die door de headhunter wordt gepubliceerd, waarop vervolgens gesolliciteerd kan worden. Normaal gesproken, is er een raad van commissarissen – neem bijvoorbeeld de casus bij Schiphol – die contact heeft met mijn ministerie over hoe die profielschets er precies uit moet zien. In dit is geval is het iets anders, omdat er nog geen raad van commissarissen is maar er drie ministeries en drie ministers bij betrokken zijn. Door de drie ministeries is zorgvuldig gekeken naar de profielschets en ambtenaren van de drie ministeries zijn betrokken geweest bij de selectiegesprekken, wat Bos volgens mij ook in dat interview heeft gezegd. Collega Kaag, collega Wiebes en ik hebben een en ander helemaal aan het einde van het liedje gehoord; ik heb een keer gehoord dat er veel animo was en heb ik een aantal namen gehoord. Nou, die namen kan ik niet delen met de commissie maar ik heb ook daarvan gezegd: succes. Vervolgens heb ik gehoord: wij denken als commissie dat we jullie drieën als bewindspersonen deze persoon moeten adviseren om te kiezen. Dat advies hebben we alle drie onmiddellijk gevolgd.

De heer **Overbeek** (SP): Voor alle duidelijkheid wil ik nog een keer zeggen dat het mij niet gaat om de persoon van Bos, want ik heb alleen maar alle waardering voor zijn kwaliteiten. Het gaat mij echt om de procedure. Ook in de brief aan ons waarin de benoeming wordt aangekondigd, wordt niets over die procedure gezegd. Is het mogelijk dat wij de profielschets

die kennelijk door het headhuntersbureau is gepubliceerd, krijgen in het dossier, zodat we in ieder geval weten op grond van welke profielschets dat proces zich heeft voltrokken en we dat kunnen betrekken bij de bespreking van het wetsvoorstel?

Minister **Hoekstra**: Ja, geen enkel bezwaar. Niet dat we dat nou elke keer doen, maar ik heb bijvoorbeeld ook de profielschets voor de nieuwe bestuursvoorzitter van Schiphol naar de Tweede Kamer gestuurd, omdat er op een gegeven moment ook vragen over ontstonden. Ik wil het dus met alle plezier toezeggen. Nogmaals, de reden dat ik – in dit geval gaat het om alle drie de betrokken ministers – het elke keer, welk type functie het ook is, op afstand wil zetten, is dat we anders het instituut tekortdoen, evenals degene die het wordt en degenen in de selectiecommissie. Dus ik wil het allemaal maximaal transparant en maximaal op afstand van mijzelf doen. Dus geen coöptatie. Nogmaals, ik ben dolblij dat Wouter Bos het wil doen, maar zonder die procedure was het veel ingewikkelder geweest om op hem uit te komen. Want anders zullen mensen denken: is Hoekstra nou een van zijn voorgangers aan het benoemen? Welnu, niets is minder waar. Ik ben wel heel blij dat hij het wil gaan doen.

Mevrouw **Prast** (D66): Nu dit onderwerp toch op tafel ligt en nu de heer Hoekstra toch alle moeite heeft gedaan om hier te zijn, het volgende. Ik heb eens even in kaart gebracht de staatsdeelnemingen waarbij de Staat voor meer dan 50% aandeelhouder is. Ik heb daarbij ook gekeken naar de m/v-verhouding van de CEO's. Ik tel er, geloof ik, zeventien waarvan één vrouw. Mijn vraag aan de Minister is of hij zijn best gaat doen om tijdens zijn bewind, als ik het zo mag noemen, die verhouding te verbeteren.

Minister **Hoekstra**: Ik ga mevrouw Prast hierover nog een brief cadeau doen. De balans is weer iets in het voordeel van de mannen, maar toen wij na drie maanden, juist omdat ik op het ministerie heb gezegd graag meer vrouwen te willen benoemen, de balans hadden opgemaakt van benoemde bestuurders en leden van raden van commissarissen bij de staatsdeelnemingen, waren de vrouwen in de meerderheid. Wat betreft deze profielschets, maar bijvoorbeeld ook wat betreft de profielschets voor Schiphol waar de vertrekkende bestuursvoorzitter het leven nog even ingewikkeld heeft gemaakt voor deze en gene met de opmerking over de man/vrouwverhouding, heeft het daar niet alleen nadrukkelijk in gestaan maar is men er ook uitdrukkelijk naar op zoek gegaan. Dus ik ben zeer beschikbaar voor het onderwerp dat mevrouw Prast aansnijdt. Ik zou ook graag willen laten zien hoe de cijfers er op het gebied van de benoemingen bij liggen, want het ziet er, denk ik, wat beter uit dan mevrouw Prast misschien vreest.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan denk ik dat alle vragen gesteld zijn. Dan permitteer ik mijzelf nog een aantal opmerkingen over dit dossier, omdat ik dat ook al langer meemaak. Wat zich hier vooral wreekt, is dat de twee ministers die graag voortvarend met dit dossier aan de slag willen gaan, daarin misschien iets te voortvarend zijn, in die zin dat de Kamer het gevoel heeft dat zij haar grip kwijtraakt op de mogelijkheid om hierop parlementaire controle te houden. Dat geldt zeker ten aanzien van het persbericht dat is uitgegaan en de misverstanden die daaromheen zijn ontstaan. Mijn advies aan u zou zijn om dat beter te communiceren, want ik vermoed dat het anders nóg een keer zou kunnen plaatsvinden, omdat ik toch ook wel enige zakelijke aanpak van de ministers zie, waarmee je soms een politiek probleempje krijgt. Dus mijn advies zou zijn om goed te blijven communiceren over de stappen die u wilt zetten zodat deze Kamer ook het idee heeft dat zij er nog enige invloed op kan hebben en er opmerkingen over kan maken. Ik dank u allen voor uw komst en ik wens u een heel fijne avond.

Sluiting 18.50 uur.